

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф: сокр. пер. с англ./науч. ред. и авт. предисл. Л. И. Евенко. - М.: Экономика, 1989. - 519 с.
2. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління персоналом організації: [Навч. Посібник] / Г. А. Дмитренко. - К.: МАУП, 1998. - с. 188.
3. Забродська Л. Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: [Навч. Посібник] / Л. Д. Забродський. - Харків: Консум, 2004. - с. 208.

Маркєлов Дмитро Михайлович,

студент спеціальності 5.03050401 «Економіка підприємств»

Кам'янець-Подільського коледжу харчової промисловості НУХТ,

м. Кам'янець-Подільський, Науковий керівник: к. е. н Толстопятова Д. Г.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕХОДУ ДО РИНКОВИХ ВІДНОСИН В АПК

Про необхідність змін говорять там, де не задовольняє існуючий стан речей. Ринкові перетворення й аграрна реформа започатковані у зв'язку з тим, що стара радянська адміністративно-командна система господарювання показала свою неефективність. Механізм адміністративно-командної планової економіки передбачав монополію державної власності на засоби виробництва, в тому числі природні ресурси, застосування жорстких методів бюрократичного централізму в управлінні сільським господарством [2, с. 35]. Що ж було поганим у плановій економіці? Безперечно, вона мала і свої плюси: майже 100% зайнятість населення, залучення практично всіх трудових і матеріальних резервів до суспільного розвитку, єдина централізована воля, яка спрямовувала суспільство на пошуки шляхів розвитку держави. Проте така система може бути ефективною тільки за умови відсутності помилок в управлінні й плануванні: найменший прорахунок, помилка перекошували всю систему — саме через це й виникали дефіцити товарів широкого вжитку й черги у крамницях.

Але особливо негативним моментом планової економіки було - знищення стимулу людини до ефективної творчої праці. Повна зайнятість позбавляла людей страху втратити роботу, індивідуальна ініціатива не заохочувалася: від працівників вимагалось тільки виконувати команди. А відсутність стимулів до творчої праці — до неефективного господарювання, невідповідального ставлення до своєї роботи і значного зниження якості вітчизняної продукції, а відтак — до зубожіння країни [4, с. 150].

Що являє собою ринкова економіка й чому держава взяла курс на перехід до ринку? Ринкова економіка або ринкове господарство згідно з теорією Адама Сміта — це лад, в якому відбувається вільна гра ринкових сил. Природною рушійною силою господарського розвитку є прагнення індивіда до реалізації своїх економічних інтересів. Дбаючи про свої інтереси, така економічно вільна особа покращує як свій добробут, так і примножує багатство суспільства. Рушійними економічними силами ринкової системи господарювання є приватна власність на засоби виробництва, вільна конкуренція, яка вирівнює попит і пропозицію. Держава відіграє другорядну роль: організація охорони громадського порядку, освіти, оборони, розв'язання екологічних проблем тощо.

Проблемою України під час переходу до ринкових методів господарювання є нерозуміння кінцевої моделі, на досягнення якої спрямовані ринкові перетворення. На початку реформ держава припустилася істотної помилки, зруйнувавши централізовану планову систему господарювання, сподіваючись на формування класичної ринкової економіки за теорією А. Сміта. При цьому не було єдиної програми чи концепції таких перетворень. Відсутність навчання керівництва підприємств і населення основам господарювання в нових умовах призвело до спаду виробництва й затяжної економічної кризи [5, с. 250]. Якщо проаналізувати чинне законодавство України про формування інфраструктури аграрного ринку, то можна побачити, що законодавець не має чіткої моделі інфраструктури аграрного ринку, через це його формування відбувається стихійно, а не комплексно. Законодавство України передбачає стимулювання створення таких ринкових інституцій на селі: сільськогосподарські товаровиробники, засновані на приватній власності, інституції з реалізації сільськогосподарської продукції, фінансові інституції, інституції фондового ринку, розрахунково-клірингові системи, страхові компанії, сільськогосподарські дорадчі служби тощо [1, с. 80]. І хоча автори аграрної реформи звітують, що на селі створено близько 60 кооперативних агроторгових домів, майже 1 тис. сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, майже 300 сільськогосподарських кредитних спілок; вони ж констатують, що формування інфраструктури аграрного ринку відбувається повільно. Річ у тім, що істотним недоліком аграрної реформи є зосередження уваги на формальному боці питання, при цьому мало уваги приділяється ринковій просвіті селян. Будь-які реформи слід починати із просвітницької кампанії, і тільки коли селяни зрозуміють основи господарювання в ринкових умовах, вивчать основні економіко-правові терміни; вони почнуть користуватися послугами відповідних структур і навіть самі формувати інфраструктуру аграрного ринку. Для того щоб створити ефективно діючу інфраструктуру аграрного ринку, потрібно забезпечити ініціативу "знизу", а не формувати ринок адміністративними методами "згори" [3, с. 142].

В Україні законодавство в основному сформоване; воно спрямоване на формування ринкової інфраструктури. Важливими ринковими галузями та інститутами є: підприємницька, банківська, біржова галузі права, інститути банкрутства, промислово-фінансових груп, спільного інвестування, фінансового лізингу, іпотеки, цінних паперів та ін. Однак ці інститути передбачають тільки деякі особливості формування інфраструктури аграрного ринку.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко І. Формування господарських відносин: деякі правові питання/ І. Бондаренко // Право України. — 2000. — № 4.
2. Вінник О. М. Деякі питання вдосконалення організаційно-правових форм господарювання в Україні/ О. М. Вінник // Право України. — 2000. — № 9.
3. Віхров О. П. Правове регулювання господарських відносин в окремих галузях економіки / О. П. Віхров// Чернівці:

КП "Вид. "Чернігівські обереги", — 2003. — 177 с.

4. Михасюк І.Р. Державне регулювання економіки / І. Р. Михасюка// К.: Атіка, Ельга — Н, 2000. — 305 с.

5. Гайворонський М.В. Правове регулювання господарських відносин за участю промислових підприємств: Підручник / М. В. Гайворонський // Х.: Право, 2000. — 288 с.

Маслій Наталія Володимирівна,

студентка напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»
економічного факультету Подільського державного
аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський
Науковий керівник: к.е.н., доцент Покотильська Н.В.

ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ

Рівень планування в багатьох ефективно функціонуючих компаніях демонструє осмисленість і визначеність їх діяльності. Сучасне планування характеризується усвідомленням його необхідності з метою забезпечення ефективного організування, мотивування, контролювання та регулювання діяльності організації, запобігання втратам та зменшення ризиків.

Призначення планування як функції управління полягає в намаганні завчасно врахувати за можливістю всі внутрішні та зовнішні фактори, що забезпечують сприятливі умови для нормального функціонування і розвитку підприємств. Воно передбачає розробку комплексу заходів, які визначають послідовність досягнення конкретних цілей з урахуванням можливостей найефективнішого використання ресурсів кожним виробничим підрозділом і всією фірмою [3].

Планування є первісною з-поміж решти функцій управління, оскільки прийняті в процесі її реалізації рішення визначають характер здійснення всіх інших функцій управління.

Мета планування полягає у створенні системи планових документів, які визначають зміст та певний порядок дій для забезпечення тривалого існування організації.

Функція планування передбачає розв'язання двох глобальних питань: якою має бути реальна мета організації і що слід робити членам організації, щоб досягти її. За допомогою планування можна перевести фірму як систему із вихідного, базового рівня на заданий рівень розвитку шляхом маневрування і зосередження сил та засобів на пріоритетних напрямках своєї діяльності, а також визначити перспективи розвитку і майбутній стан фірми. Планування є головною функцією управління, від якої певною мірою залежать усі інші функції. Менеджер, займаючись управлінням, намічає мету організації та прагне визначити найкращі способи її досягнення [1].

Планування — це початковий етап управління. Однак це є не єдиний акт, а процес, який триває до завершення комплексу операцій, що плануються.

Перспективне планування допомагає приймати рішення з комплексних проблем діяльності фірми в міжнародному масштабі [4]: визначення напрямів і розмірів капіталовкладень та джерел їх фінансування; впровадження технічних новинок і прогресивної технології; диверсифікація виробництва й оновлення продукції; форми здійснення закордонних інвестицій в умовах придбання нових підприємств; удосконалення організації управління в окремих підрозділах і кадровій політиці.

В системі перспективного планування в залежності від методології і мети розрізняють довгострокове і стратегічне планування.

В системі довгострокового планування використовується метод екстраполяції, тобто використання результатів показників минулого періоду і на основі визначення оптимістичної мети поширення декількох завищених показників на майбутній період, розраховуючи на те, що майбутнє буде краще, ніж минуле.

Середньострокові плани найчастіше охоплюють основні завдання на встановлений період, наприклад, виробничу стратегію фірми в цілому і кожного підрозділу; стратегію збуту; фінансову стратегію; кадрову політику тощо. Середньострокові плани передбачають розробку в певній послідовності заходів, які спрямовані на досягнення мети, визначеної довгостроковою програмою розвитку.

Поточне планування здійснюється шляхом детальної розробки оперативних планів для фірми в цілому та її окремих підрозділів. Наприклад, програми маркетингу, планів з наукових досліджень, планів з виробництва, матеріально-технічного забезпечення. Основними ланками поточного плану виробництва є календарні плани (місячні, квартальні, піврічні). Це — детальна конкретизація мети і завдань, які поставлені перспективними та середньостроковими планами [2].

У результаті планування визначаються завдання, які потрібно вирішувати для найбільш ефективного функціонування підприємства, орієнтованого на збут, на споживача. Планування спрямоване на оптимальне використання можливостей організації, у тому числі на найефективніше використання всіх видів ресурсів і усунення помилкових дій, які можуть призвести до спаду ефективності діяльності організації. Результати планування часто оформляють у вигляді "бізнес-плану". Бізнес-план — це комплексний план розвитку фірми, який разом із звітними фінансовими документами є головним обґрунтуванням інвестицій [5].

Отже, сутність планування, як функції управління підприємством, полягає в обґрунтуванні цілей і шляхів їх досягнення на основі виявлення комплексу завдань і робіт, а також визначення ефективних методів, способів і ресурсів усіх видів, необхідних для виконання цих завдань та встановлення їх взаємозв'язку. Планування є основною ланкою та організаційним початком всього процесу реалізації цілей підприємства.

Список використаних джерел

1. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: підручник / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. — 2-е вид., випр., допов. — К. : Академвидав, 2007. — 464 с.

2. Менеджмент: теорія і практика : навч. посіб. / [А.А. Мазаракі, Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба та ін.]. — К. : Атіка, 2007. —